

Rabinszky István

1910. ÁPRILIS 15.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

XLIX. ÉVF.

KÖZLÖNYE

8. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. * Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-uteza 6. sz., II. em.

* A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közölhetnek. *

(Telefon: 37—22.)

Schwartz Ottó dr. †

Alig hagyta el a 41 év előtt elfoglalt katedráját és tette le kezéből a krétát s alig telt el fél éve annak, hogy hosszú fáradalmakkal teli tanári működése után igazán megérdemelt nyugalomát élvezhesse és teljesen családjának éljen, elköltözött 1910. évi márczius 16-án az élők sorából a végtelen nyugalom helyére. Itt hagyta szeretteit és megfosztott bennünket az ő jóságos, minden jóért és szépért lelkesedni tudó s minden embert magához lánczoló szívének melegítő hatásától.

Mondom és mondhatom ezt róla, mert meg vagyok győződve, hogy nemcsak én, hanem minden tanítványa, akik pedig 41 évi tanárkodása alatt igen sokan voltak, igaz tisztelettel és szeretettel viseltetett iránta, mert önzetlen munkássága, pártatlan igazságossága fölötté állt minden emberi gyarlóságnak, amely kedvezőtlen ítéletekre szokott alkalmat adni.

Mint ember, mint családapa példaképe volt ő a jósnak, a gondosnagnak. S ha ezt mi, a családi életét csak távolról látók, csak a külsőben nyilvánuló jelekből valljuk, egyedül családja tudná megmondani, mit vesztett fejének elhunytában.

Mint tanár példaképe volt ő a jó, az igazságos tanárnak, aki a reábizott tantárgyakat szeretettel és odaadással közölte nagyszámu tanítványaival és velük mind a katedráról, mind a magánéletben úgy bánt, hogy már korán a „Schwartz papa“ megtisztelő névvel illették egymás között, kifejezve ezzel azt, hogy őt második atyjukul szeretik és tisztelik.

Mint tudós typusa volt a mélységes és éppen azért szerény tudósnak, aki fáradhatatlan szorgalommal és kitartással be tudott hatolni a tudomány rejtettebb rétegeibe, ahová csak a tudomány kiválasztottjai jutnak el. Jellemző volt az ő határtalan tudományszeretetére az, hogy lelkesedni tudott minden iránt, ami a tudománynyal és a tanítással csak némiképen is összefüggésben volt és az ebben az irányban igyekvőknek mindenkor a legnagyobb önzetlenséggel volt utmutatója, segítője, sőt munkatársa.

Emléke élni fog mindvégig mindazok szívében, akik őt ismerték és arany szíve jószágát, melegét érezni szerencsésük volt.

Tartalmas életének határköveiül a következő adatokat említjük:

Született Bezdánban, Bács-Bodrog vármegyében, 1847. évi szeptember 28-án. Középiskolai tanulmányait Temesvárt, ahol az érettségi vizsgát is letette, végezte. Ezután a helytartótanáctól 315 konvencziós forintos tanulmányi ösztöndíjat kapott azzal a kikötéssel, hogy külföldi egyetemen tanulva, az országban 10 évig tanároskodnia kell. Négy évig a wieni egyetemen tanult, ahol a fizikai intézet 12 rendes növendéke közé vették fel és a rendszerített 6 ösztöndíj egyikét élvezte. A szigorlatokat, tanári vizsgát, bölceleti doktorátust jelesen tette le, mire 1869-ben mint tanár-

segédet a selmeczi akadémián a természettan előadásával bízták meg. 1870-ben segédtanárrá, 1872-ben rendkívüli, 1878-ban II-od oszt. rendes tanárrá nevezték ki. 1890-ben a bányatanácsosi címet kapta, 1892-ben I. oszt. tanár lett s 1894-ben a főbányatanácsosi címet kapta. Tanári és tudományos érdemeinek elismeréséül 1900-ban a király a III. oszt. vaskoronarenddel tüntette ki, míg

J. Kluwe

1909. év őszén történt nyugalomba vonulásakor a miniszteri tanácsosi címet kapta. Ezek szerint a főiskolán kerek negyven esztendeig tanárkodott és ezalatt az idő alatt 3975 tanítványa volt.

Tanárkodása alatt előadta 1869-től 1873-ig a természettant, 1873-tól 1895-ig a mennyiségtant (I. és II. rész) és a kísérleti természettant, 1895-től 1904-ig a mennyiségtant (I. II. rész), a természettant és elektrotechnikát, míg az eddigi akadémiának

főiskolává történt átalakítása után nyugalomba vonulásáig csupán a mennyiségben I. és II. részét adta elő.

A főiskola fejlesztésében és igazgatásában is kivette hatalmas részét. Már az 1876. évben, amikor az akkori akadémia tantervét változtatták meg, elhatározóul lépett fel. A tantervnek megváltoztatása ügyében folyt hosszas tanácskozások és vitatkozások csak az ő ama indítványának elfogadásával fejeződtek be, hogy „az előadott tantárgyakból félévenként kötelező vizsgák legyenek és az államvizsga az illető szakra nézve 2 év után teendő le tisztán csak a szaktárgyakból“. Tanártársai bizalmából az akadémia igazgatója is volt hosszabbban. Megválasztották első ízben igazgatóvá 1896-ban, azután 1898-ban, 1900-ban és 1902-ben, aligazgatóvá 1897-ben, 1899-ben és 1901-ben. Az akkori rendszer szerint ugyanis évenként változott az igazgató és az aligazgató, az egyik évben a bányászati, a másikban az erdészeti tanárok közül való választással.

Tudományos működése főképen tanárkodásával függ össze, de éber megfigyelője volt a tudományok fejlődésének és minden lehető módot felhasznált arra, hogy az érdekelteket, de még a nagyközönséget is az újabb jelenségekről tájékoztassa. Erre felhasználta a selmeczbányai természettudományi egyesület üléseit, amelyeken mind a szakkörnek, mind a nagyközönségnek tartott előadásokat. Így Selmeczbánya közönségével ő ismertette meg a telefont 1876-ban abból az alkalomból, amikor az itteni telegráf-hivatalt a zólyomival összekötötték. Foglalkozott a szorosán vett tantárgyain kívül a csillagászat tannal, 9 éven át részt vett a hullócsillagok megfigyelésében s adatait Konkoly Thege Miklós az ő neve alatt közölte a magyar tudományos akadémia kiadványaiban. A csillagászatról is tartott előadásokat nemcsak az itteni egyesületben, hanem még az Ujvár mellett és a Belházy-féle ház tetején általa épített csillagvizsgáló emelvényen is, bemutatva nagy teleszkópjával az érdeklődőknek a csillagokról előadottakat. Foglalkozott a föld nehézségi erejének meghatározásával és ebben jelentős sikereket ért el. 1871 óta egészen nyugalomba vonulásáig vezette a főiskola meteorológiai megfigyelő állomását, mindvégig maga jegyezvén fel az észlelt adatokat. De foglalkozott a természettudomány más ágaival is. A madárvonulást sokáig észlelte és pontos megfigyelésével ebben az irányban is kiváló szolgálatot tett.

Továbbá kitűnő vadász is volt, a szó nemes értelmében vett vadász, aki amellett, hogy kitűnő lövő volt, nem a vad lemészárlásában, hanem tisztán a vadászatban, a természet minden nyilvánulásának megfigyelésében lelte örömét.

Irodalmi működése nem volt nagy. Lehet, hogy mint a folyton kutató tudós, sohasem találta kutatásait annyira befejezeteknek, hogy azokat nagyobb összefoglaló munkában közzétehesse volna, vagy lehet, hogy kutatásai és tanári teendői annyira elfoglalták, hogy terjedelmesebb mű megírásába belefogni nem volt elég ideje, mert ami ezen kívül még kell, tudás és szorgalom, az megvolt benne. Mindazonáltal irt több dolgozatot és értekezést. Így megírta 1891-ben „Selmezbánya klimatológiáját“. irt egy nagyobb értekezést „Hőmérsékleti viszonyok a selmezbányai bányákban“ címmel, amely a Bányászati és Kohászati Lapokban jelent meg és angolra is lefordították. Továbbá a Bányászati és Kohászati Lapokban sokszor irt és közölt angolból fordított értekezéseket dr. SO. jel alatt.

Szorosabb tanári hatáskörén és tudományos működésén kívül a közéletben is tevékeny részt vett. Mint a város törvényhatósági bizottságának tagja, igaz ügyszeretettel, széleskörű tudással és higgadtságával hathatósan támogatta a város közigazgatását. És emellett a társadalmi mozgalmaktól sem vonta meg hasznos közreműködését.

Ilyen hasznos munkálkodásban töltötte egész életét, intenzív munkában, amíg szolgált. Azontul is foglalkozott kedves tárgyaival, de mintha a végzet őt tisztán csak a munkára teremtette volna, nyugalomba vonulása után csakhamar betegeskedni kezdett, csak ritkán járt ki nagyobb utra és az addig annyira szeretett vadászatban is csak kevéssé vett részt. Az enyészítő kór megtámadta az erősnek és egészségesnek látszó ember szervezetét és hiába volt családjának aggodalmas gondossága, az orvosok tudománya, hosszas szenvedéseitől végre a halál váltotta meg.

Megilletődve vettük a szomorú hírt mindannyian. Temetése f. hó 18-án délután volt, amelyen az ősi szokás

szerint a főiskolai hallgatók fáklyás sorfalat alkottak, amely között a halottat a bányászzenekar bús hangjai és a bányászok „klopacskájának“ kísérteties kopogása mellett nagyszámu közönség kísérte az utolsó útjára. A minden bűt és örömet elhantoló sirgödörnél az egyházi szertartás után Walek Károly dr. főiskolai rk. tanár, mint az elhunynak tanítványa és a katedrán utódja, tartotta meg a gyászbeszédet a főiskolai tanári kar nevében, míg a főiskolai hallgatók nevében Petó János, a főisk. ifjusági kör elnöke bucsuzott el volt tanáruktól. Azután lebecsátották végleges helyére a koporsót, miközben az elhunynak néhány kedves dalát sirta el a cigányzene és ezzel mindnyájunk fájaldmát a könnyek kitöréséig korbácsolta. Végül a nagyszámu koszorunak sirbatétele és a sir behantolása közben megadta a vég-tisztességet a főiskola vadászcsoportja is hármassortüzével.

Igy eltemettük egyikét a legkedvesebb tanárainknak, tagtársainknak. Legyen könnyü neki a föld, békéje teljes és emléke hosszú!

K. M.

A városi erdőtiszték ügye.

Az erdőgazdaság aránylag fiatal ágazata az emberi gazdaságnak, amely egy évszázad előtt még alárendelt szerepet játszott és csak a mult században emelkedett, főként az ipar és kereskedelem nem várt arányokban való fejlődése révén, arra az önállóságra és jelentőségre, amelylyel ma bír.

Ez az aránylag rövid mult, amelyre az erdőgazdaság vissza-tekinthet, némi magyarázatául szolgál annak, hogy ugy maga ez a gazdasági ág, mint annak művelői ma még nem mindenütt foglalják el azt a helyet, amelyre méltán számot tartanak, hanem a teljes értékü elismerésért és érvényesülésért vivott szívós és kitartó küzdelem daczára még napjainkban sem nyugodhatunk meg az e téren eddig már kétségtelenül elért eredményekben, hanem az